

Іванова О. О.,
Національний технічний університет України "КПІ", м. Київ

ЛІНГВО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ ГАЗЕТНИХ ТЕКСТІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Робота присвячена поняттю газетно-публіцистичного стилю, особливостям його перекладу, зокрема, лексичному та стилістичному аспектам, а також основним перекладацьким трансформаціям, які використовуються для перекладу газетних матеріалів.

Ключові слова: мова газети, лінгво-стилістичні особливості перекладу, прийоми перекладу, метафора, метонімія, епітетні конструкції.

Данная работа посвящена понятию газетно-публицистического стиля, особенностям его перевода, в частности, лексическому и стилистическому аспектам, а также основным переводческим трансформациям, которые используются при переводе газетных материалов.

Ключевые слова: газетная речь, лингво-стилистические особенности перевода, приемы перевода, метафора, метонимия, эпитетные конструкции.

This work is about the peculiarities of the newspaper style, special features that appear during translation of the news stories, in particular lexical and stylistic aspects of translation, as well as the main translation transformations.

Key words: newspaper style, lexical and stylistic peculiarities of translation, translation methods, metaphor, metonymy, epithet.

На сьогоднішній день англійська мова має статус міжнародного засобу спілкування, а тому більшість інформаційних видань як державного, так і всесвітнього масштабу, використовують її для передачі інформації читачу. Це зумовлює актуальність проблеми перекладу англійськомовних засобів масової інформації українською мовою. До них, зокрема, належать газетні матеріали, адже вони беруть безпосередню участь у процесі передачі інформації у міжнародному масштабі.

Проблему перекладу газетних матеріалів досліджували різні вчені-лінгвісти. Так, наприклад, особливості мови газет вивчали І.В. Арнольд, В.І. Коньков, М.А. Гвенцадзе та інші. Лексичні особливості перекладу газетних текстів досліджували І.С. Алексєєва, А.С. Мікоян, В.Л. Наєр та інші. Стилiстичний аспект перекладу газетних матеріалів розглядали у своїх наукових працях Н.О. Павленко, В.А. Чабаненко, Ч. Цзе та інші. Значна увага, що приділяється цій проблемі у науковій літературі, свідчить про те, що дана тема є досить актуальною і потребує подальшого вивчення фахівцями.

Метою даної статті є визначення лексико-стилістичних особливостей газетних текстів англійськомовних видань та аналіз шляхів їхнього відтворення засобами української мови.

Газетно-публіцистичний стиль можна охарактеризувати як функціональний стиль мови, який обслуговує широку сферу суспільних стосунків, і найповніше він використовується в газетах, суспільно-політичних журналах, на радіо, телебаченні, у документальному кіно.

Особливості газетного стилю можна розподілити на дві групи: мовні та екстралінгвістичні. Виділення екстралінгвістичних факторів у окрему групу є необхідним через те, що характерною ознакою газетного стилю є його спрямованість на вплив, тобто не тільки точно, доступно і яскраво інформувати читача, але й викликати у нього певне ставлення до подій, спонукати до діяльності, до потреби зайняти певну громадську позицію, змінити погляди чи сформувати нові. До основних екстралінгвістичних факторів ми відносимо не лише форму, вид, тип мови, а й сферу спілкування, специфіку медіа-каналу, а також особливості аудиторії та невербальні комунікативні засоби [3, с. 145-150].

До мовних особливостей газетного стилю належить вживання оцінної лексики, яка має яскраве емоційне забарвлення, великої кількості кліше та фразеологічних одиниць, скорочень, використання іноземних слів, неологізмів, а в деяких випадках навіть історизмів, функцією яких у статтях на актуальні теми є проведення історичних паралелей [2, с. 256].

Вищезазначені риси газетно-публіцистичного стилю зумовлюють певні особливості його перекладу, які обов'язково повинен враховувати досвідчений перекладач. До лексичних особливостей ми відносимо труднощі, які виникають при перекладі фразеологічних одиниць через необхідність збереження цілісності образу, який вони несуть. Такі явища як деформація та контамінація фразеології також становлять певну проблему для перекладача, якому необхідно намагатися не тільки віднайти аналог фразеологічної одиниці у мові перекладу, а й по можливості відтворити зміни складу фразеологізму, які відбуваються у тексті оригіналу. Кліше також створюють труднощі для перекладача, адже він повинен вміти розпізнавати такі одиниці у тексті оригіналу та мати уявлення про те, як їх зазвичай використовують у мові перекладу [1, с. 198-199].

Грамматика англійських газетних текстів має такі особливості, як певна своєрідність у використанні часів та станів, часте вживання неособових форм, особливі форми введення прямої мови та перетворення її на непряму, а також широке використання складнопідрядних речень в той час, як граматична специфіка газетного стилю української мови виражена менш чітко, тут характерним є використання пасивних конструкцій та узагальнено-особових форм дієслів, і такі розбіжності можуть становити певні труднощі для перекладача.

Стилiстичні особливості англійської та української мов майже не відрізняються. Для усіх газетних жанрів характерні загальні форми реалізації стислості: компресія інформації та передача певної частини повідомлень імпліцитно. Як результат стислості відбувається економія мовних засобів за рахунок комунікативно менш важливих фрагментів повідомлення. Основний стилістичний принцип організації мови в публіцистиці – поєднання

стандарту та експресії. Експресивність є невід'ємною частиною газетно-публіцистичного стилю, адже однією з його функцій, як зазначалося раніше, є вплив на читача, адресата повідомлення.

Публіцистика відчуває гостру потребу у експресивних засобах, але така експресія має соціальний характер, вона є цілеспрямованою, оцінною. Метафори, епітети, порівняння виконують тут особливу роль, що дозволяє говорити про їхній публіцистичний тип. Складні, штучні метафори, епітети, які є доречними, наприклад, у поезії або у деяких прозових жанрах, суперечать природі масової комунікації. Естетичними критеріями тут є простота і ясність.

Метафора у публіцистичному тексті є широко вживаним лінгвістичним засобом, за словами Ч. Цзе, однією з домінантів мовлення [7, с. 252]. Це пояснюється її високим оцінним потенціалом, її образністю, тобто здатністю ефективно реалізувати авторську інтенцію і справити вплив на аудиторію.

Метафора служить для передачі не всієї інформації, а найбільш суттєвої, що утворює основу тексту і здатна викликати відповідну реакцію у реципієнта. Крім того, як зауважує Н. Гладка, метафора є не лише засобом оцінювання у тексті, а й надає великі можливості для проведення аналогій, тобто служить засобом оновлення експресії [5, с. 76].

До стилістичних засобів газетного стилю також належить метонімія. Французький лінгвіст Ж. Дюбуа зазначає, що метонімія та метафора доповнюють одна одну як засоби вираження емоцій. Дослідник зазначає, що метафора ґрунтується на денотативних ядерних семах, що є компонентами значення слова. При метонімії використовуються конотативні семи, тобто семи суміжності, що належать до ширшого цілого та є компонентами його визначення [6, с. 216].

Метафоричні та метонімічні конструкції передаються засобами цільової мови при наявності у ній синонімічних метафоричних/метонімічних еквівалентів, що відрізняються лише на рівні концептуальної структури та суб'єктивної деформації метафоричного/метонімічного образу при перекладі. В основі такої деформації асоціативно та емотивно маркованих образів лежить здійснення реципієнтом-перекладачем еквівалентних смислових заміни елементів тексту на елементи смислового поля.

Епітет також є характерним образним засобом газетного тексту. Емоційні та оцінні епітети виражають особисте ставлення відправника до предмета зображення [8, с. 239], такі епітети відіграють важливу роль у газетно-публіцистичному тексті, завдяки їм реалізується функція оцінки [3, с. 34]. Е.Різель зауважує, що у газетному тексті майже відсутні нейтральні епітети, більшість епітетів мають яскраво виражений оцінний характер, за допомогою яких публіцист виражає свою позитивну або негативну оцінку явища, людини чи поняття [8, с. 229].

При перекладі газетно-публіцистичних текстів у більшості випадків епітети зберігають семантику, структуру, стилістичну функцію, тобто вони мають конгруентні відповідники у мові перекладу.

Під час проведеного нами дослідження ми аналізували шляхи відтворення лексичних та стилістичних особливостей мови газети на матеріалі газетних статей англійськомовних інформаційних видань. Дослідження показало, що найчастіше вживаним способом перекладу є трансформаційний тандем калькування у поєднанні з транскодуванням. Досить часто вони вживаються і самостійно. До найбільш вживаних перекладацьких трансформацій ми також можемо віднести вибір відповідника у мові перекладу (*mothballing* – *консервація (об'єкту, to be clear as day* – *ясно як божий день*), що у загальному рейтингу перекладацьких трансформацій займає друге місце. Також досить часто використовується контекстуальна заміна (*Tax dodgers are in for some unpleasant surprises.* – *Любителів “тіні” чекають величезні штрафи.*). Що ж стосується перекладацьких прийомів, які використовувалися досить рідко, то до них ми відносимо дослівний переклад (*to invent a Ukrainian bicycle* – *винаходити український велосипед*), граматичну заміну (*marketing policies* – *маркетингова політика*), генералізацію (*Chernobyl clean-up* – *роботи на Чорнобильській АЕС*), а також опущення (*What on earth is that? – Що це таке?*), антонімічний (*I got plenty of both bread and circuses.* – *Ні хліба, ні видовищ мені не забракло.*) та описовий переклад (*Ascot ties* – *сіпі шовкові краватки з широкими, як у шарфа, кінцями*) і конкретизацію значення лексичної одиниці (*hard to tell* – *складно прогнозувати*). Що стосується описового перекладу, то на основі результатів власного дослідження ми можемо говорити про певну тенденцію у перекладі англійської газетної лексики, а саме про відтворення англійських слів, які мають у мові перекладу власні відповідники, засобами транскодування. Тобто перекладач навмисно не використовує відповідники лексичних одиниць оригіналу, щоб, можливо, надати перекладу певного “навіювання Заходу”. Наприклад, англійське слово *implementation* перекладається не як впровадження, виконання, приведення в дію, а саме як *імплементация* (*The implementation of the European language charter in Ukraine is on the agenda.* – *Тобто імплементация Європейської мовної хартії в Україні – це питання порядку денного.*), або ж слово *confinement*, яке також замість слів *ізоляція, герметизація, утримання (часток)* перекладають як *конфаймент* (*Donors promised to fully fund Shelter 2, now referred to as the safe confinement.* – *Донори обіцяли повністю профінансувати Укриття-2, яке зараз називають безпечним конфайментом.*) Ця тенденція до використання англійських слів, певно, пов'язана з міжнародним статусом англійської мови у сучасному суспільстві, але, на нашу думку, широкому загалу, який воліє читати переклад статей рідною мовою, деяка лексика може бути незрозумілою без додаткового пояснення.

Результати проведеного аналізу шляхів відтворення стилістичних особливостей мови газети свідчать про те, що при перекладі метафоричних та метонімічних конструкцій часто використовується заміна аналогом, який існує у мові перекладу, а також дослівний переклад.

Наведемо приклади перекладу метафор за допомогою вищезгаданих прийомів: *Onistrat notes that non-residents have not yet healed their mortgage-inflicted wounds. As the gravest “wounds” can be found in the three leaders, the building sector is not being credited so far.* – *Іпотечні рани нерезидентів, зазначає Оністрат, ще не зажили, причому найбільші “рани” в трійці лідерів, тому будівельний сектор наразі ще не кредитується.*

Numerous black swans are now swimming in the global economic lake. – *Незліченні чорні лебеді сьогодні плавають у глобальному економічному озері.*

Наведемо приклади перекладу метонімічних конструкцій за допомогою вищезазначених прийомів: *As traditional wisdom goes, all that glitters is not gold.* – Як *говорить народна мудрість: надів жупан ...*

If Ukraine sees its future in the EU, it should change the relations between capital and the government. – Якщо *Україна бачить своє майбутнє в ЄС, то має змінити відносини між "грошима" та "владою"*.

Що ж стосується перекладу епітетних конструкцій, то тут мають місце такі прийоми як віднайдення повного еквіваленту одиниці перекладу, пошук часткового еквіваленту, створення денотативно-образної епітетної кальки та дескриптивна перифраза. Дослідивши газетні тексти та їхні переклади, робимо висновок, що переважно епітети перекладаються шляхом репрезентації повним еквівалентом у тексті перекладу. Також досить часто використовуються прийоми заміни одиниці перекладу її частковим еквівалентом та створенням денотативно-образної кальки.

Наведемо приклади перекладу епітетних конструкцій за допомогою вищезгаданих прийомів: *The loss will be catastrophic.* – *Втрапа буде катастрофічною.*

He is a brilliant pianist, but most importantly, his way of thinking is complex, nonconventional. – Він *блискучий ніаніст, а головне, складно і неординарно мислить.*

The transparent air rings with freshness. – *Прозоре повітря аж бринить від свіжості.*

Отже, у даній статті ми визначили основні лінгво-стилістичні особливості перекладу газетних текстів, а також провели аналіз шляхів відтворення лексичної та стилістичної складових мови газети у перекладі і таким чином з'ясували, які прийоми перекладу газетних матеріалів є найбільш вживаними.

Постійний розвиток та збільшення обсягів газетно-інформаційних видань, що працюють у міжнародному масштабі, а також міжнародний статус англійської мови у сучасному суспільстві зумовлюють актуальність вивчення питання перекладу газетних матеріалів. І це питання буде залишатися актуальним, доки існують засоби масової інформації, зокрема, газетні видання, які потребують якісного перекладу інформації, яку вони надають читачу.

Література:

1. Алексеева И. С. Профессиональный тренинг переводчика. – СПб. : Союз, 2001. – 288 с.
2. Арнольд И. В. Стилистика. Современный английский язык. Учебник для ВУЗ – 4-е изд., испр. и доп. – М. : Флинта, 2002. – 384 с.
3. Гальперин И. Р. Очерки по стилистике английского языка / И. Р. Гальперин. – М. : Изд-во литературы на иностр. Языках, 1958. – 460 с.
4. Гвенцадзе М. А. Коммуникативная лингвистика и типология текста. – Тбилиси : Изд-во Тбил. ун-та, 1986. – 315 с.
5. Гладкая Н. М. К проблеме формирования лексического фонда газетно-публицистического стиля / Н. М. Гладкая // Вопросы функциональной стилистики. – М., 1989. – 338 с.
6. Дюбуа Ж., Эделин Ф., Клинкаберг Ж. Общая риторика. – М., 1986. – 392 с.
7. Цзе Ч. Метафора на страницах современной российской прессы / Ч. Цзе // Вісник Харківського нац. ун-ту. – Серія: Філологія. – 2001. – № 520 (Вип. 33). – С. 252–257.
8. Riesel E., Schendels E. Deutsche Stilistik – М. : "Высшая школа", 1975. – 346 с.